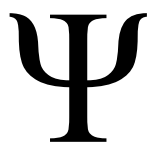


Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

VYHODNOTENIE

**kontraktu (1279/2010) uzavretého medzi Ministerstvom školstva SR
a Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP)
na riešenie vedecko-výskumných úloh v roku 2010**



Bratislava, apríl 2011

Úvod

Objem finančných prostriedkov určených na riešenie vedecko-výskumných úloh v roku 2009 bol stanovený v rozpočtovej kapitole MŠ SR (schválenej vládou i parlamentom SR) vo výške 714 234.- €. Táto čiastka, zahŕňajúca osobné náklady, služby a nákupy bola zakotvená v Kontrakte 1279/2010, ktorý vymedzuje organizačné, obsahové a finančné vzťahy medzi ústredným orgánom štátnej správy a ústredne riadenou organizáciou.

Všeobecná charakteristika plnenia kontraktu

V súlade s článkom III. kontraktu obe zúčastnené strany uplatňovali svoje práva a plnili záväzky:

- Ministerstvo školstva SR zabezpečilo financovanie predmetu činnosti.
- Ministerstvo školstva poskytlo odbornú pomoc a informácie potrebné na riešenie úloh.
- Ministerstvo školstva uplatnilo právo na priebežnú kontrolu plnenia úloh jedenkrát štvrťročne prostredníctvom účasti svojho zástupcu na zasadaniach Ústavnej rady VÚDPaP.
- VÚDPaP predkladal výstupy riešenia úloh v požadovanej kvalite a v termínoch stanovených Plánom hlavných úloh na rok 2010.
- VÚDPaP neprekročil kontraktom dohodnutý rozpočet.
- VÚDPaP dodržal náklady stanovené na riešenie jednotlivých úloh.

Plnenie kontrahovaných úloh realizovali zamestnanci ústavu predovšetkým výskumnými, prieskumnými a publikačnými aktivitami (konštruovanie výskumných a psychodiagnostických metodík, ich overovanie a štandardizácia, vyhodnocovanie nimi získaných údajov, štatistické spracovanie a publikovanie výsledkov v odborných periodikách a na odborných podujatiach), ďalej školiacimi, supervíznymi, expertíznymi, lektorskými, koordinačnými, metodickými a organizačnými aktivitami (zvyšovanie odborných kompetencií zamestnancov škôl a školských zariadení) a aktivitami zameranými na konkrétnu pomoc deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich rodičom (psychodiagnostika mimoriadne nadaných detí, psychodiagnostika a psychoterapia hendikepovaných detí, detí zo znevýhodneného sociálneho prostredia i detí ohrozených sociálnou patológiou, vyhotovovanie individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre integrované deti).

Vecné plnenie kontraktovaných úloh (čl. IV.)

Jednotlivé úlohy zakotvené v Kontrakte boli z obsahového hľadiska projektované tak, aby reagovali na aktuálne prebiehajúcu školskú reformu vymedzenú *Zákonom č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní* a tiež na požiadavky *Národného programu výchovy a vzdelávania, Millenium* najmä tie jeho časti, ktoré pojednávajú o možnostiach využitia psychologickéj vedy vo výchovnom pôsobení na osobnosť mladého jednotlivca. Dôraz sa kládol na systematický rozvoj jednotlivca, najmä jeho poznávacích schopností (kognitivizácia), emocionality (emocionalizácia), prosociálneho správania (socializácia), schopnosti prevziať zodpovednosť za seba a riadiť sám seba (autoregulácia), schopnosti tvorivého riešenia problémov (kreativizácia) a vôle k sústavnému zdokonaľovaniu sa a sebarozvoju (motivácia). Značná časť úloh bola koncipovaná tak, aby ich výsledky boli využiteľné pri plnení zámerov *Koncepcie pedagogicko-psychologického poradenského systému a jeho implementácie do prax*, ktorú schválila vláda SR v roku 2007.

Kontrahované úlohy zároveň odrážali aktuálnu potrebu zvýšenej pozornosti jednotlivým skupinám detskej populácie – deťom so špeciálnymi edukačnými potrebami (hendikepovaným deťom so sensorickým, mentálnym alebo telesným postihom), deťom ohrozeným sociálnou patológiou a závislosťami, ďalej mimoriadne nadaným deťom i deťom vyrastajúcim v málo podnetnom sociálnom prostredí.

1. Úlohy schválené Vedeckou grantovou agentúrou

Osobnosť nadaného jedinca

V rámci realizácie úlohy sa zisťovali znaky osobnosti nadaných študentov z gymnázií z Čiech a zo Slovenska a získané údaje sa porovnávali s údajmi žiakov bežného slovenského gymnázia.

Základné konštatovanie z výsledkov výskumu je, že nadaní študenti sa ako skupina nelíšia od gymnaziálnych študentov bežnej populácie. Na základe použitých psychologických metodík sa ukázalo, že nadaní žiaci majú celkovo nižšie skóre neuroticizmu ako žiaci kontrolnej skupiny, nadaní študenti z Čiech i Slovenska sú viac introvertní oproti viac extrovertným žiakom kontrolnej skupiny – bežnej populácie, nadaní žiaci, českí i slovenskí sú celkovo „otvorenejší“ oproti žiakom bežného gymnázia. Slovenskí študenti gymnázií, tak z experimentálnej ako i kontrolnej skupiny majú vyššiu úroveň svedomitosti oproti českým študentom, v úrovni perfekcionizmu sa nezistili významnejšie rozdiely medzi skupinami českých a slovenských žiakov gymnázií a taktiež ani medzi nadanými žiakmi a kontrolnou skupinou.

Práca na úlohe bola ukončená, záverečná správa bola postúpená na posúdenie príslušnej komisii VEGA. Prostriedky stanovené kontraktom na plnenie úlohy boli využité efektívne.

2. Úlohy zadané Sekciou regionálneho školstva

Metodické vedenie a koordinácia práce školských zariadení pôsobiacich v oblasti výchovného a psychologického poradenstva a prevencie

V rámci riešenia tejto úlohy sa pripravovali vzdelávacie programy pre kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov. Skvalitňovanie metodickej činnosti sa realizovalo najmä prácou v expertných skupinách pre jednotlivé oblasti činnosti systému výchovného poradenstva a prevencie v kontexte kontinuálneho vzdelávania. Odborne a organizačne sa pripravili a zabezpečili pracovné stretnutie Expertného tímu pri VÚDPaP pre kariérové poradenstvo, pracovné stretnutie Expertného tímu pri VÚDPaP pre činnosť výchovných poradcov, pracovné stretnutie Expertného tímu pri VÚDPaP pre vysokoškolské poradenstvo, pracovné stretnutie metodikov poverených poradní a pracovné stretnutia koordinačného tímu projektu „Integrovaný systém prevencie sociálne patologických javov“, supervízne dvojdnové stretnutie výcvikovo – vzdelávacieho školenia pre pracovníkov CPPP a P, DC, RC a LVS (december, 2010). V rámci edičnej činnosti sa ústav podieľal na príprave metodických materiálov pre internetový portál ministertva školstva – www.iedu.sk.

Poskytovali sa metodické služby a informácie pre CPPP a P, RC, LVS, DC v SR podľa konkrétnych požiadaviek zadávateľa.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Psychologický obraz dieťaťa na Slovensku v podmienkach transformácie školstva

Počas roka sa realizátori úlohy spresňovali postup, metódy a formy Rámcového návrhu projektu. Ukázalo sa, že ide o časovo náročný projekt a príprava výberu vzorky a najmä výber testovej batérie pre jednotlivé sledované oblasti narážali na praktické, metodologické a realizačné problémy. Realizácia pôvodného zámeru sa so súčasnými zníženými kapacitami VÚDPaP ukázala ako nereálna. Zníženie personálnych kapacít a realizačné problémy viedli po dohode s MŠVVaŠ k zrušeniu úlohy. K psychologickému obrazu slovenského dieťaťa prispievajú všetky ostatné riešené výskumné úlohy.

Práca na úlohe bola po dohode s MŠVVaŠ pozastavená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Špecifika kognitívneho vývinu rómskych detí

Cieľom úlohy je longitudinálne sledovanie kognitívneho vývinu rómskych detí. V tomto roku sa podrobnejšie analyzovali výsledky z predchádzajúcich výskumných etáp, pripravila sa testová batéria na poslednú etapu longitudinálneho výskumu a zrealizovali sa

výskumy na základných školách. Celkovo sa individuálne vyšetrilo 107 rómskych detí. Spracovali sa údaje týkajúce sa čítacích spôsobilostí rómskych detí. Ich špecifikum spočíva nielen v tom, že pochádzajú z kultúrneho prostredia, v ktorom sa s písaným textom nestretávajú, ale aj v tom, že sa po prvý raz učia čítať texty v cudzom jazyku, resp. jazyku, ktorým doma bežne nerozprávajú. Ukazuje sa, že vplyv školy na čítacie výkony je zásadnejší než vplyv zrenia, a že k pozitívnemu nárastu ich čítacích spôsobilostí dochádza až vo 4. ročníku ZŠ.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Vydávanie časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa

Pre nedostatok príspevkov je vydávanie časopisu v časovom sklze. V roku 2010 vyšli čísla 3/2009, 4/2009, 1/2010, 2/2010. Číslo 3/2010 sa pripravuje do tlače.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

3. Úlohy na základe požiadavky zadávateľa, ktorých užívateľom sú právnické osoby (školy, školské zariadenia a ich zamestnanci)

Vytvorenie a štandardizovanie testu školskej pripravenosti

Pripravovali sa a overovali sa nové položky a úlohy v teste, ako aj ich grafické zobrazenie. Výsledky získané od rómskych aj majoritných detí boli priebežne vyhodnocované a štatisticky spracovávané. Údaje slúžia na postupné spresňovanie typov subtestov, ich obsahovej stránky a postupov pri administrácii, ktoré budú zodpovedať možnostiam rómskych detí z málo podnetného, jazykovo a kultúrne odlišného prostredia. Ako ukazujú doterajšie výsledky, pre deti z majority bude nutné vytvoriť odlišnú, a nie iba paralelnú verziu testu.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Prevenencia agresivity v školách

Projekt sa začal realizovať vytvorením partnerstiev v mestskej časti Ružinov pod koordináciou MsÚ Ružinova a VÚDPAP. V projekte je 9 partnerov, ktorých koordinátori sa stretli počas roka 2010 na troch pracovných stretnutiach. Realizovala sa RAR analýza (Rapid Assessment of Response) činností v oblasti prevencie, do ktorej sa zapojili všetci partneri. Analýza ukázala možnosti využitia kooperácie a synergie činností jednotlivých inštitúcií v oblasti prevencie v regióne Ružinov. V septembri 2010 sa začala ďalšia etapa projektu - Depistáž problémového správania. Upravil sa existujúci depistážny dotazník a pripravila sa metodika prípravy a zberu depistážnych dotazníkov. Prostredníctvom výchovných poradcov boli dotazníky distribuované do 16 základných škôl v Ružinove, vo Vrakuni a v Podunajských Biskupiciach.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Adaptácia a vytvorenie slovenských noriem inteligenčného testu pre deti a adolescentov

Na základe českých podkladov rovnomenného testu (AIST) bola vypracovaná druhá experimentálna slovenská verzia testu AIST. Uskutočnil sa predvýskum na vzorke 30 vysokoškolákov, študentov 2. ročníka psychológie. Následne sa po konzultáciách s Testcentrom Praha, a.s. korigovali niektoré položky v predloženom dotazníku.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Interdisciplinárna konferencia s medzinárodnou účasťou Dieťa v ohrození XIX.

Konferencia s medzinárodnou účasťou Dieťa v ohrození XIX „DOBRA PRAX v sociálnych a psychologických nízkoprahových službách“ sa konala v dňoch 23. – 24. septembra 2010.

Cieľom konferencie bolo mapovanie problémov, hľadanie možností ako skvalitniť sociálnu, psychologickú, legislatívnu ochranu klientov a prezentácia slovenských a zahraničných príkladov dobrej praxe. Určená bola pracovníkom terénnych a nízkoprahových programov, ktorí pracujú s deťmi a mládežou so špecifickými potrebami, pracovníkom rezidenčných zariadení a poradenských centier, pedagógom a študentom vysokých škôl, donorm sociálnych projektov, zástupcom štátnej správy a zástupcom samospráv.

Z konferencie bude publikovaný zborník príspevkov.

Práca na úlohe bola ukončená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Osobnostný, vzdelávací, kariérový a sociálny vývin detí a mládeže a možnosti jeho ovplyvňovania v podmienkach zariadení výchovného poradenstva a prevencie

Úloha bola opäť podaná ako projekt VEGA. Napriek pozitívnym posudkom projektu, úloha nebola finančne podporená prostredníctvom VEGA. V úlohe sa riešila metodologická a teoretická príprava realizácie úlohy a návrh ukazovateľov z podkladov z EvuPP zo vzorky klientely CPPPaP.

Čiastkové teoretické a metodologické výstupy boli využité ako podkladové materiály pri príprave národného projektu: Podpora osobnostného dozrievania a sociálneho začleňovania detí a mládeže v podmienkach škôl a školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie s dôrazom na prevenciu agresivity.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Zlepšovanie podmienok edukácie rómskych žiakov

Úloha pokračovala vypracovaním učebných plánov a učebných osnov pre štvrtý ročník špecializovanej triedy (ŠT) ZŠ. Všetky pedagogické materiály boli zaslané do škôl, kde sa experiment realizuje. Pre školy boli objednané a distribuované potrebné učebné pomôcky a materiály. Dotazník týkajúci sa práce a dosiahnutých výsledkov v ŠT i jednotlivých žiakov

školy vyplnili koncom júna. Výsledky za školský rok 2009/10 boli spracované do Priebežnej správy z experimentálneho overovania a zaslané na MŠVVaŠ SR.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Vzdelávanie a participácia na kontinuálnom kariérovom raste odborných zamestnancov CPPPaP

Boli pripravené metodologické zásady a obsahové východiská výcvikových púrogramov pre jednotlivé oblasti (diagnostika, poradenstvo, terapia, prevencia) a odborné činnosti (psychológia, špeciálna pedagogika, sociálna práca) v zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

4. Úlohy na základe požiadavky zadávateľa, ktorých užívateľom sú fyzické osoby (deti so špeciálnymi edukačnými potrebami – nadané deti a deti s rôznymi druhmi postihnutia a ich rodiny, poslucháči psychológie, sociálnej práce a pedagogických odborov)

Detské centrum - starostlivosť o deti so špeciálnymi edukačnými potrebami

Riešitelia: S. Bronišová, V. Dočkal, V. Fedorová, M. Kmet', D. Kopasová, L. Koverová, B. Kundrátová, K. Mičiková, V. Nádvorníková, I. Obložinská, L. Polák, M. Špotáková, H. Teplanská, J. Tkáčová, K. Trlicová, I. Zelinková.

Detské centrum poskytuje multidisciplinárne ambulantné služby deťom s postihnutím, s vývinovými poruchami učenia, s odchýlkami v emočnom a sociálnom vývine, školsky neúspešným deťom a ich rodinám. Najčastejšie diagnózy sú: DMO, mentálna retardácia, narušený vývin reči, vývinové poruchy učenia. V roku 2010 využilo ambulantné služby 513 klientov, z toho 222 nových. Uskutočnilo sa 5146 diagnostických, terapeutických a poradenských sedení, z toho 1221 logopedických, 1526 psychologických, 98 neurologických a psychiatrických, 1832 fyzioterapeutických, 331 špeciálnopedagogických a 245 sociálneho poradenstva.

Súčasťou ambulantných služieb je diagnosticko- terapeutická skupina s poldenným pobytom pod vedením liečebnej pedagogičky, v ktorej bolo zaradených na celý školský rok 5 detí (diagnózy: DMO s MR, progresívna svalová dystrofia, MR so suspektnou pervazívnou poruchou, Downov sy, stav po meningomyelokéle) a na opakované krátke pobyty šesť detí (úzkostná porucha, viacnásobné postihnutie po cerebrálnej lézii, poruchy správania, Downov syndróm, stav po meningomyelokéle, mentálne retardácia).

V Detskom centre prebiehali odborné praxe a stáže pre študentov psychológie FFUK, UCM a TU a študentov viacerých odborov PedFUK.

Pokračovala spolupráca so školami a školskými poradenskými zariadeniami pri integrovaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

VÚDPAP sa stal fakultným zariadením Pedagogickej fakulty UK Bratislava.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Zariadenie dennej výchovnej a vzdelávacej starostlivosti

Zariadenie poskytuje edukačnú starostlivosť integrovanej skupine zdravých a postihnutých detí. Skupinu navštevovalo 5 detí s postihnutím (diagnózy: DMO a mentálna retardácia, Downov sy., dysfázia, úzkostná porucha, oneskorený psychomotorický vývin) a 12 zdravých. Vo výchovnovzdelávacej práci sa postupuje podľa ISCED-0 a ISCED-0-MP s modifikáciami, ktoré si vyžaduje vysoko heterogénna skupina a úsilie o integráciu/ inklúziu detí s postihnutím. Pozornosť sa venuje aj individuálnej stimulácii a predškolskej príprave detí s odkladom školskej dochádzky.

V rámci stáží a odborných praxí zariadenie navštevovali študenti UK, UCM a TU.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Záverečné hodnotenie

- úlohy s termínom ukončenia v roku 2010 boli splnené, jedna úloha bola vzhľadom na zníženie riešiteľských kapacít ústavu so súhlasom zriaďovateľa pozastavená
- ostatné úlohy boli realizované v súlade s časovým harmonogramom zakotveným v projektoch alebo majú trvalý charakter
- kvalitu grantových výskumných úloh posudzuje Vedecká grantová agentúra (VEGA)
- ostatné ukončené výskumné úlohy (inštitucionálne) boli obhajované pred oponentskou komisiou
- kvalita nevýskumných úloh je stanovená mierou akceptácie zo strany zriaďovateľského rezortu, škôl a školských zariadení ako aj zo strany užívateľskej verejnosti (postihnuté deti a ich rodičia)
- poskytnuté finančné prostriedky boli použité na plnenie jednotlivých úloh v súlade s kontraktom.